

'Ik heb dit hardop geschreven. En met geweld'

Thomas Rosenboom schreef roman over een Groninger scheepsbouwer

In zijn vandaag verschenen roman 'De nieuwe man' schetst Thomas Rosenboom een hilarisch beeld van de Groninger scheepsbouw. Het verhaal speelt zich af rond 1920 op een werf in Wirdum. Tot vorige week was de auteur nog nooit in het dorp geweest. Sterker nog, hij wist niet eens waar het precies ligt. "Tijdens het schrijven had ik de Bosatlas open naast me liggen, maar Wirdum staat niet op de kaart vermeld."

Door Mannus van der Laan

'Het eerste stoomschip dat Groningen met een bezoek vereerde, was de Engelse zeesleper Selsey Bill; ze kwam bij Delfzijl binnen, stoomde over het smalle Damsterdiep door naar de stad, en werd daar door een juichende menigte onthaald. Na negen dagen eerbetoon maakte de Selsey Bill stoom voor vertrek, maar toen bleek dat het water nergens voldoende breed was om te keren. Zo triomfantelijk als de aankomst was geweest, zo smadelijk werd de aftocht: achterstevoren is zij door drie Groninger trekpaarden terug naar Delfzijl getrokken, dat hele Damsterdiep weer door, zeventien zee-mijlen oostnoordoost, een zeesleper dwars door het platteland. Niet alleen bij de bemanning, ook bij de Groningers moet de schaamte enorm zijn geweest; kort daarna werd besloten dat het met het Damsterdiep zo niet langer kon, dat er een nieuwe verbinding moest komen met zeehaven Delfzijl.'

Met deze proloog begint *De nieuwe man* van Thomas Rosenboom. De toon van de roman is gezet met deze smeulige gebeurtenis, die zou hebben geleid tot de aanleg van het Eemskanaal. Het voorval is uiteraard aan zijn fantasie ontsproten. "Historisch is wel dat er ooit een schip over het Damsterdiep is gevaren dat in Groningen niet meer kon keren", vertelt hij. "Ik weet niet wat voor schip het was, maar omdat mijn roman zich toespitst op de motorisering van de sleepvaart, heb ik daar de eerste zeesleper van gemaakt."

We spreken Rosenboom (Doetinchem, 1956) bij zijn uitgever Querido, aan het Singel in Amsterdam. Hij is goedgemutst, moet af en toe uitbundig lachen om zijn romanpersonages of om zijn eigen nuchtere visie op het schrijverschap. De sterschrijver uithangen hoeft hij niet zo nodig, dat is hij immers al. Zowel met *Gewassen vlees* (1994) als met *Publieke werken* (1999) won hij de Libris Literatuurprijs. Van deze laatste werden meer dan 200.000 exemplaren verkocht.

spanningen kunnen er dan wel niet ontstaan?"

Dat hij dit gegeven plaatste op een Groninger werf, was te danken aan het boek *De voorbije vloot* van Hylke Speerstra. Daarin las hij over de bloeiende scheepsbouwindustrie in Groningen.

Anderhalf jaar geleden kwam hij als gastschrijver van de Rijksuniversiteit Groningen bovendien vaak naar de stad. In scheepvaartantiquariaat Hollandia kocht hij alles wat hij over de sleepvaart kon vinden. Er zat ook een jubileumboek tussen van de voormalige scheepswerf Apol in Wirdum. Deze stond model voor de werf in het boek. Van Arend Apol, de stichter van de werf, maakte hij Berend Bepol.

Vergeleken met zijn vorige twee boeken is *De nieuwe man* met een omvang van 315 pagina's aan de dunne kant. Hij heeft er ook veel korter over gedaan. "Het boek heb ik in een jaar geschreven, dat is voor mij heel snel: een pagina per dag. Ik wilde een ruwe ambiance, dus mocht het proza niet te sierlijk en te gepolijst zijn, maar eerder krachtdadig. Ik heb dit hardop geschreven. En met geweld. Tijdens het werken ben ik in een voortdurende staat van opwinding geweest."

Van *De nieuwe man* spat inderdaad het schrijfplezier af. De fraai geformuleerde zinnen drijven op een vette laag humor, dat soms op kolderieke wijze naar boven borrelt. Bijvoorbeeld in de scène waarin hij beschrijft hoe Wirdum een openbare zitbank krijgt, waarop fietsers op weg van Groningen naar Delfzijl even kunnen uitrusten.

Rosenboom verricht voor zijn boeken doorgaans veel research. Hoewel hij zich dit keer beperkte, is de kennis die hij in *De nieuwe man* over de scheepsbouw etaleert ronduit verbluffend. Je kunt je voorstellen dat hij het manuscript aan een scheepsbouwingenieur heeft voorgelegd om te laten controleren of alles klopt. Dat heeft hij niet gedaan. De kans dat er ongerijmdheden in staan is volgens hem klein. "Alles waar ik onzeker over ben, heb ik omzeild. Dat kun je doen als schrijver. Als je bezig bent met een verhaal dat

dan 200.000 exemplaren verkocht. Voor het eerst stond deze week ook *de Telegraaf* bij hem op de stoep voor een interview. "Dat vind ik wel stoer. Iedere schrijver staat wel eens in *NRC Handelsblad*, *de Telegraaf* halen maar weinigen."

Een gevierd schrijver heeft behalve interviews meer verplichtingen. Kan hij een beetje tegen de druk van het succes? "Ik zou meer druk voelen als ik juist weinig succes had gehad. Laat ik het zo zeggen: Succes is zwaar, maar geen succes is nog veel zwaarder."

Evenals zijn vorige boeken speelt *De nieuwe man* zich af in het verleden, rond 1920. Hoofdpersoon is de zestigjarige scheepsbouwer Berend Bepol uit Wirdum, wiens werf aan het Damsterdiep door de aanleg van het Eemskanaal ten dode is opgeschreven. De zaken keren zich ten gunste als zijn meesterknecht Niesten na het huwelijk met zijn dochter een megaorder voor de bouw van een Duitse sleepboot binnenhaalt.

De nieuwe man speelt zich bijna geheel af op de werf in Wirdum. Bepol woont ernaast en zijn schoonzoon Niesten bouwt er eveneens een huis. Er worden enkele uitstapjes gemaakt naar Groningen, Appingedam of Delfzijl. Bepol bezoekt regelmatig Scheepsbouwvereniging 't Hoogezand in Hotel Martenshoek, waar hij zijn sigarenrokende collega's Bodewes, Pattje en Van Diepen treft. En de mysterieuze Niesten stapt diverse keren op de motor om naar Duitsland te gaan.

De nieuwe man is de derde roman van Rosenboom die zich afspeelt in Noord-Nederland. *Gewassen vlees* is grotendeels in Friesland gesitueerd en *Publieke werken* in Hogeveen. "Verdomd, nu je het zegt. Dat is puur toeval."

De kiem van *De nieuwe man* ontleende hij aan een anekdote van zijn vader, die als jongeman bij een vrachtwagenbedrijf werkte. Als hij met zijn dochter zou trouwen, had de eigenaar tegen hem gezegd, dan mocht hij het bedrijf overnemen. "Mijn vader heeft voor de eer bedankt, maar nadat hij me dat vertelde, dacht ik: 'Stel je eens voor dat hij er op was ingegaan!' Wat voor

Als je bezig bent met een verhaal dat zich afspeelt in de achttiende eeuw en je weet niet precies hoe mensen destijds ontbeten, dan schrijf je gewoon: 'Na het ontbijt ging hij naar buiten.'"

Je zou Rosenboom een studeerkaamerschrijver kunnen noemen. Zijn romans komen kunstmatig over, ook al omdat ze zich afspelen in overzichtelijke, tamelijk gesloten werelden. Verder is het puur vertoon van stijl, op basis van een stevige intrige, dat wel. Maar zichzelf helemaal wegcijferen uit zijn boeken doet hij niet. Uit *De nieuwe man* spreekt een grote liefde voor boten. Al van kindsbeen af heeft hij gevaren, vertelt hij. Hij kan zich tijden vergapen aan de lijn van een boot. "Dan denk ik: 'Mijn God, wat een schoonheid!' Oude schepen hebben altijd een mooie lijn, omdat een mooie lijn ook een goede stroomlijn en een hoge snelheid betekent. Om snelheid te krijgen, zetten ze er tegenwoordig gewoon een sterke motor in. Vandaar dat de boten van nu vaak wat rechter van lijn zijn, want dat is goedkoper om te bouwen."

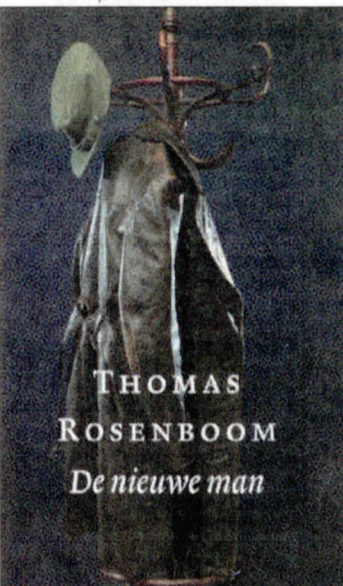
Een ode aan de gloriejaren van de scheepvaart, zo zou hij zijn roman nu ook weer niet willen noemen. Dat gaat te ver. Toch heeft hij met *De nieuwe man* wel de Groninger scheepsbouw vereeuwigd. Daarom is het opmerkelijk dat hij tot vorige week - toen hij op verzoek van *Nova* met een camerateam naar Wirdum ging - nog nooit in het dorp is geweest. Sterker nog, hij wist niet eens waar het precies ligt. "Tijdens het schrijven had ik de *Bosatlas* voortdurend open naast me liggen, maar Wirdum staat niet op de kaart vermeld."

De kans is aanwezig dat Wirdum dankzij zijn roman nu wel op de kaart komt te staan en even bekend gaat worden als Jorwerd. Dit Friese dorp verkreeg door *Hoe God verdween uit Jorwerd* (1996) van Geert Mak de status van een bedevaartsoord. Wat nou als de lezers van *De nieuwe man* massaal afreizen naar Wirdum, om de sleepboot te aanschouwen die daar in het weiland staat weg te roesten? Rosenboom, na een moment van stilte: "Het is vast een mooie fietstocht er naartoe, denk ik. En dan hoop ik maar dat er een bank staat waarop ze even kunnen uitrusten."

Thomas Rosenboom op een oude scheepshelling bij Wirdum.

Foto: DvhN/Jan Zeeman

THOMAS
ROSENBOOM
De nieuwe man

■ ROMAN

'De nieuwe man' van Thomas Rosenboom is uitgegeven door Querido. 315 blz. € 18,95 of € 24,95 (geb.)

Zie ook onze recensie op de pagina Boeken.